

ሰባት ፡ ደጃዝማች ፡ ዐሥር ፡ ፈታውራሪ ፡ የጠመቀውን ፡
 የወሌ ፡ ፈረስ ፡ ጠጣው ፡ ብቻውን ።
 ወሌ ፡ በቡሎ ፡ ዘሎ ፡ ሲወጣ ፡
 ይመስላል ፡ ሐምሌ ፡ ክረምት ፡ የመጣ ፡
 ወሌ ፡ ወሌ ፡ ወሌ ፡ ቢሏችሁ ፡
 የወረ ፡ ባቦ ፡ አይምስላችሁ ፤
 የሳቱ ፡ ጉማጅ ፡ መርጦ ፡ አለላችሁ ።
 የወሌ ፡ ፈረስ ፡ ቀጭኑ ፡ ቡሎ ፡
 ሽጉራቱ ፡ አውሳ ፡ ግንባሩ ፡ ወሎ ።

ከነዚህም ፡ እላይ ፡ ከተባሉት ፡ በቀር ፡ ራስ ፡ ቢትወደድ ፡ ተሰማ ፡ ራስ ፡
 ወልዴ ፡ ራስ ፡ ስብሐት ፡ ራስ ፡ ቢትወደድ ፡ መንገሻ ፡ አቲከም ፡ ራስ ፡ ጉቦና ፡
 ደጃዝማች ፡ ገርማጫ ፤ አፈ ፡ ንጉሥ ፡ ነሲቡ ፤ ራስ ፡ ደምስ ፤ ራስ ፡ አባተ ፡ ደጃ
 ዝማች ፡ ገብረ ፡ ሥላሴ ፤ ደጃዝማች ፡ በሻሽ ፡ አቦዬ ፤ ፈታውራሪ ፡ ሀብተ ፡ ጊዮ
 ርጊስ ፡ ደጃዝማች ፡ ባልቻ ፡ ደጃዝማች ፡ መሸሻ ፡ ወርቁ ፤ ደጃዝማች ፡ ለማ ፤
 ደጃዝማች ፡ ወልደ ፡ ገብርኤል ፡ ደጃዝማች ፡ ሉል ፡ ሰገድ ፡ ከንቲባ ፡ ወልደ ፡
 ጸድቅ ፡ አዛዥ ፡ መታፈሪያ ፡ ደጃዝማች ፡ መኰንን ፡ ተወንድ ፡ በላይና ፡ ሌሎ
 ችም ፡ ብዙ ፡ ነበሩ ። ዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ በተጻፉት ፡ መኳንንት ፡
 ተከብረውና ፡ ተፈርተው ፡ ዘመነ ፡ መንግሥታቸውን ፡ አሳለፉ ። ዙፋናቸውንም
 ለመቀናቀን ፡ ብዙ ፡ ሰዎች ፡ ቢፈትኑ ፡ ሊከናወንላቸው ፡ አልቻለም ። ስማቸ
 ውም ፡ በዓለም ፡ ስለ ፡ ታወቀ ፡ እንደዚህ ፡ ተብሎ ፡ ተገጠመላቸው ።

ይገድሉኝም ፡ ይቁርጡኝም ፡ እንደሁ ፡ ይኸው ፡ ቆምሁልዎ ፡
 ያለምጣም ፡ ምኒልክ ፡ ብዬ ፡ ሰደብኩዎ ።
 ወትሮም ፡ ትልቅ ፡ ነበር ፡ ሰሎሞን ፡ ባባቱ ፡
 ምኒልክ ፡ በለጠ ፡ ሰው ፡ ይዞ ፡ መብላቱ ።
 መካኖቹ ፡ ብዙ ፡ በሮም ፡ በሶርያ ፡
 ወላድ ፡ እጅግ ፡ አየሁ ፡ በኢትዮጵያ ።

ምዕራፍ ፡ ፴፱ ።

የጅቡቲ ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡ ሐዲድ ፤ — ልዩ ፡ ልዩ ፡ የሥልጣኔ ፡ ምልክት ።

ዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ግንኙነታቸውን ፡ ከኢጣሊያ ፡ መንግሥትና ፡ ከመላክተ
 ኞቹ ፡ ካቋረጡ ፡ ወዲህ ፡ ከፈረንሳዊ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ ወዳጅነት ፡ ዠመሩ ።
 ለዚሁም ፡ ለፈረንሳዊና ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ወዳጅነት ፡ አማካይ ፡ የነበሩት ፡ የጅ
 ቡቲ ፡ አገረ ፡ ገዥ ፡ የነበረው ፡ ላጋርድ ፡ የሰዊስ ፡ አገር ፡ ተወላጅ ፡ መሐንዲሱ ፡
 ሙሴ ፡ ኢልግ ፡ የፈረንሳዊ ፡ ተወላጅ ፡ ሙሴ ፡ ሸፍኔ ፡ የመስኮቅ ፡ ተወላጅ ፡
 ሌዎንቴፍ ፡ ነበሩ ። እነዚህ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተዘረዘሩት ፡ ምንም ፡ ነገዳቸው ፡
 ቢለያይ ፡ ባንድ ፡ በፈረንሳዊ ፡ መንግሥት ፡ ጥላ ፡ ውስጥ ፡ ሆነው ፡ የፈረንሳ
 ዊን ፡ መንግሥት ፡ ከኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ አዛምደው ፡ ከግል ፡ ጥቅ
 ማቸው ፡ በቀር ፡ ፈረንሳዊም ፡ ከኢጣሊያና ፡ ከእንግሊዝ ፡ መንግሥት ፡ ይልቅ ፡
 በኢትዮጵያ ፡ ጥቅም ፡ እንድታገኝ ፡ ይጥሩ ፡ ነበር ።

ስለዚህ ፡ በማንኛውም ፡ ረገድ ፡ በምክርም ፡ በመሣሪያም ፡ ዳግማዊ ፡ ምኒ
 ልክን ፡ እየረዱ ፡ ከውጫሌ ፡ ውልም ፡ ፲፯ኛው ፡ አንቀጽ ፡ ዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡
 የመንግሥቱን ፡ የትክክለኛነት ፡ መብት ፡ ይነካብኛል ፡ ብለው ፡ ሲከራከሩ ፡
 እነዚህ ፡ ሰዎች ፡ ውስጡን ፡ በመምከር ፡ ሳይደረቡ ፡ የቀሩ ፡ አይመስሉም ።

በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ለዐድዋ ፡ ዘመቻ ፡ ሁለት ፡ ዓመት ፡ ሲቀረው ፡ ባ፲፰፻
 ፹፮ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ በመጋቢት ፡ አንድ ፡ ቀን ፡ ዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ለመ
 ሐንዲሱ ፡ ለሙሴ ፡ ኢልግ ፡ ከጅቡቲ ፡ እስከ ፡ ሐረር ፡ ከሐረር ፡ እስከ ፡ እን
 ጦጦ ፡ ከእንጦጦ ፡ እስከ ፡ ከፋ ፡ ከዚያም ፡ እስከ ፡ ነጭ ፡ ዓባይ ፡ ድረስ ፡ የሐ
 ዲድ ፡ መንገድ ፡ እንዲዘረጋ ፡ በውል ፡ ፈቀዱለት ። ሙሴ ፡ ኢልግም ፡ ከሚገባ
 ረተኞቹ ፡ ከሸፍኔና ፡ ከሌዎንቴፍ ፡ ጋራ ፡ ሆኖ ፡ በዚህ ፡ ውል ፡ ያገኘው ፡ ጥቅም
 በ፱ኛው ፡ አንቀጽ ፡ እንደ ፡ ተጻፈው ፡ በዚህ ፡ ሐዲድ ፡ ከሚገባውም ፡ ከሚወ
 ጣውም ፡ የንግድ ፡ ሸቀጥ ፡ ከ፻ ፡ ዐሥር ፡ እንዲያገኝና ፡ ባ፲ኛው ፡ አንቀጽ ፡
 እንደ ፡ ተጻፈው ፡ ከጅቡቲ ፡ ወደ ፡ ሐረር ፡ ከሐረር ፡ ወደ ፡ ጅቡቲ ፡ ሸቀጥ ፡
 አመላላሹም ፡ በተለይ ፡ የርሱ ፡ ማኅበር ፡ ብቻ ፡ እንዲሆን ፡ ነበር ።

ደግሞም ፡ ከዚህ ፡ ርሱ ፡ ካደረገው ፡ ውል ፡ በቀር ፡ ከህንድ ፡ ውቅያኖስ ፡

ባሕር ፡ ዳርና ፡ ከኤርትራ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ወደ ፡ ነጭ ፡ ዐባይ ፡ ከዚያም ፡ ወደ ፡ ሌላ ፡ የሚዘረጋ ፡ የሐዲድ ፡ ውል ፡ ከኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ ሌላ ፡ መንግሥት ፡ ወይም ፡ ማኅበር ፡ እንዳይዋዋል ፡ በ፫ኛው ፡ አንቀጽ ፡ ተከልክሎ ፡ ነበር ።

ይሁን ፡ እንጂ ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ ለሰሙ ፡ ከጅቡቲ ፡ እስከ ፡ ነጭ ፡ ዐባይ ፡ ድረስ ፡ ቢዋዋሉ ፡ ለጊዜው ፡ ንጉሡ ፡ እንዲሠራ ፡ የፈቀዱለት ፡ ከጅቡቲ ፡ እስከ ፡ ሐረር ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ሆነ ፡ ሙሴ ፡ ኢልግና ፡ ጓደኞቹ ፡ ለዚህ ፡ ሥራ ፡ የሚያስፈልገውን ፡ ቀዋሚ ፡ ገንዘብ ፡ ለማግኘት ፡ ወደ ፡ ፓሪስ ፡ ሄዱ ። በዚያም ፡ የሚያስፈልጋቸውን ፡ ገንዘብ ፡ ካገኙ ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ተመልሰው ፡ ሥራቸውን ፡ ሲሠሩ ፡ ቁይተው ፡ በኋላም ፡ በገንዘብ ፡ እጦት ፡ ምክንያት ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ እያቆሙ ፡ በብዙ ፡ ችግር ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡ ድረስ ፡ ብቻ ፡ ለመሥራት ፡ ቻሉ ።

በ፫ኛው ፡ አንቀጽ ፡ እንደ ፡ ተጻፈው ፡ የውሉ ፡ ጊዜ ፡ የሚቆየው ፡ እስከ ፡ ፲፱ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ ነው ።

ይህ ፡ ዓመት ፡ ከተፈጸመ ፡ በኋላ ፡ ግን ፡ ማኅበሩ ፡ ለሥራው ፡ ያወጣውን ፡ ገንዘብ ፡ ሳይጠይቅ ፡ የሐዲዱን ፡ መንገድ ፡ ከሙሉ ፡ መሣሪያው ፡ ጋራ ፡ በጭራሽ ፡ ለኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ ለቆ ፡ እንዲሄድ ፡ ባ፲፬ኛው ፡ አንቀጽ ፡ ተረጋግጧል ።

ሙሴ ፡ ኢልግ ፡ ይህን ፡ ውል ፡ ስላገኘ ፡ በመዠመሪያ ፡ ፪ ፡ ሺህ ፡ ብር ፡ ለንጉሡ ፡ ነገሥቱ ፡ እንዲከፍል ፡ በ፫ኛው ፡ አንቀጽ ፡ ውል ፡ ገብቷል ።

ዐቤ ፡ ምኒልክ ፡ በግራኝ ፡ ጊዜ ፡ የሂደውን ፡ አገር ፡ አቅንተው ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ መልሰው ፡ የዐድዋንም ፡ ድል ፡ ካገኙ ፡ ወዲህ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥታቸው ፡ ፍጹም ፡ የሰላም ፡ መንግሥት ፡ ሆነ ።

በዚህ ፡ ምክንያት ፡ የኤውሮፓን ፡ ሥልጣኔ ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ ሄደው ፡ ባይኖሩት ፡ ባያዩ ፡ ከብዙ ፡ ሰዎች ፡ በገራቸው ፡ ሰምተው ፡ ነበርና ፡ አገራቸውን ፡ ኢትዮጵያን ፡ እንደዚሁ ፡ ለማሰልጠን ፡ አሰበው ፡ ከኤውሮፓ ፡ መንግሥታት ፡ ከእንግሊዝ ፡ ከፈረንሳይ ፡ ከኢጣሊያ ፡ ከመስኮብ ፡ ከጀርመን ፡ ከሌሎችም ፡ መንግሥታት ፡ ጋራ ፡ የወዳጅነት ፡ ግንኙነት ፡ አድርገው ፡ ስለ ፡ ንግድና ፡ ስለ ፡ ሌላም ፡ ነገር ፡ ተዋዋሉ ። በኢትዮጵያም ፡ የሐኪም ፡ ቤት ፡ የሰልክና ፡ የፖስታ ፡ ቤት ፡ የትምህርት ፡ ቤት ፡ ባንክ ፡ ኤሌክትሪክ ፡ አውቶሞቢል ፡ የሰፊት መኪና ፡ ፅንጨት የሚሠነጥቅ መኪና ፡ የእኽል ወፍጮ ፡ የሳሙና ፋብሪካና ፡ ይኸን የመሳሰለውን ፡ በዘመናቸው ፡ እያስመጡና ፡ እያሠሩ ፡ አሳዩ ።

ጥቂትም ፡ ቢሆን ፡ በመልካቸው ፡ ብር ፡ አስቀረጹ ። ግቢያቸውንም ፡ ከጥንቱ ፡ አሻሽለው ፡ ሠራተኞችን ፡ በደመወዝ ፡ እየቀጠሩ ፡ ቤተ ፡ መንግሥቱንና ፡ የግብር ፡ መብሊያውን ፡ አዳራሽ ፡ አሠሩ ። ሌላም ፡ ብዙ ፡ ቤትና ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናትን ፡ አሳነጹ ።

እንደ ፡ ኤውሮፓም ፡ ደንብ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ያሉትን ፡ በየክፍሉ ፡ ሚኒስትርነት ፡ ሾሙ ።

- ፩ ፡ አፈ ፡ ንጉሥ ፡ ነሲቡ ፡ የፍርድ ፡ ሚኒስትር ።
- ፪ ፡ ፊታውራሪ ፡ ሀብተ ፡ ጊዮርጊስ ፡ የጦር ፡ ሚኒስትር ።
- ፫ ፡ ሊቀ ፡ መኳስ ፡ ከተማ ፡ ያገር ፡ ግዛት ፡ ሚኒስትር ።
- ፬ ፡ ነጋድራስ ፡ ጎይለ ፡ ጊዮርጊስ ፡ የውጭ ፡ ጉዳይና ፡ የንግድ ፡ ሚኒስትር ።
- ፭ ፡ በጅሮንድ ፡ ሙሉ ፡ ጌታ ፡ የገንዘብ ፡ ሚኒስትር ።
- ፮ ፡ ከንቲባ ፡ ወልደ ፡ ጸድቅ ፡ የርሻና ፡ የመሥሪያ ፡ ሚኒስትር ።
- ፯ ፡ አለቃ ፡ ገብረ ፡ ሥላሴ ፡ የጽሕፈት ፡ ሚኒስትር ።
- ፰ ፡ አዛዥ ፡ መታፈሪያ ፡ የግቢ ፡ ሚኒስትር ።
- ፱ ፡ ቀኛዝማች ፡ መኰንን ፡ ተወንድ ፡ በላይ ፡ የሥራ ፡ ሚኒስትር ።
- ፲ ፡ ደግሞ ፡ ሚኒስትር ፡ ሳይሾምባቸው ፡ ባዋጅ ፡ የተቋቋሙ ፡ ለስልክ ፡ ሚኒስትር ፡ (ልጅ ፡ በየነ ፡ ይመር ፡ ሹም ፡ ተብለውበት ፡ ነበር) ።
- ፲፩ ፡ የትምህርት ፡ ሚኒስቴር ፡ ሥራው ፡ ብቻ ፡ ታውጀ ፡ ሹም ፡ ገና ፡ አልተደረገበትም ።

ምዕራፍ ፡ ፵ ።

የሦስቱ ፡ መንግሥታት ፡ ስምምነት ።

ኢትዮጵያን ፡ በቅኝ ፡ አገራቸው ፡ የሚያዋስኗት ፡ የእንግሊዝና ፡ የፈረንሳይ ፡ የኢጣሊያ ፡ መንግሥት ፡ ከብዙ ፡ ጊዜ ፡ ዝምሮ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ ግንኙነት ፡ አድርገው ፡ ብዙ ፡ የንግድና ፡ የወዳጅነት ፡ ውል ፡ ሲዋዋሉ ፡ ቁይተዋል ። በኢትዮጵያ ፡ ላይ ፡ የክብርና ፡ የወዳጅነታቸውን ፡ ከፍተኛነት ፡ ሲያበላልጡ ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ የጦር ፡ ወታደሮቻቸውን ፡ አስልፈው ፡ ባይዋጡ ፡ በዲፕሎማቲክ ፡ በኩል ፡ የሦስቱ ፡ መንግሥታት ፡ የፖለቲካ ፡ መሪዎች ፡ የጠበቀ ፡ ውጊያ ፡ ሲያደርጉ ፡ ኖረዋል ። ከሦስቱ ፡ እንደኛው ፡ መንግሥት ፡ ከኢት

የጵያ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ በውልና ፡ በወዳጅነት ፡ ሲተሳሰር ፡ ባዩት ፡ ጊዜ ፡ ሁለቱ ፡ አንድነት ፡ ሆነው ፡ ባ፩ ፡ ፖለቲካ ፡ በኩል ፡ እጃቸውን ፡ አግብተው ፡ የፖለቲካን ፡ ቍጥር ፡ ይፈቱበታል ።

በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ከኢትዮጵያም ፡ ጋራ ፡ ያለኢትዮጵያም ፡ በማንኛውም ፡ ምክንያት ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ የተዋዋሉትን ፡ ውል ፡ ከዚህ ፡ አሁን ፡ ከሚያደርጉት ፡ ውል ፡ ጋራ ፡ አስማምተው ፡ የሦስቱን ፡ መንግሥታት ፡ የቁየ ፡ ክርክር ፡ የሚያስታርቅ ፡ ውል ፡ እንደ ፡ ኤውሮፓ ፡ ቍጥር ፡ ባ፲፱፻፮ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ታኅሣሥ ፡ ፲፫ ፡ ቀን ፡ እንደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ፲፰፻ ፺፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ታኅሣሥ ፡ ፩ ፡ ቀን ፡ የቹቱ ፡ መንግሥታት ፡ መላክተኞች ፡ ሎንዶን ፡ ላይ ፡ « የሦስቱ ፡ መንግሥታት ፡ ስምምነት » ፡ ተብሎ ፡ የሚጠራውን ፡ ውል ፡ ተዋዋሉ ። የውሉም ፡ ዋና ፡ ፍሬ ፡ ነገሩ ፡ ቹቱ ፡ መንግሥታት ፡ የኢትዮጵያን ፡ ጥቅም ፡ ለመከፈል ፡ ስለ ፡ ሆነ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ነፃነትና ፡ የንጉሡን ፡ ሥልጣን ፡ የሕዝቡንም ፡ መብት ፡ አንነካም ፡ ሲሉ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ እንዳለ ፡ ተዋዋሉ ።

« ፩ ፡ የእንግሊዝ ፡ መንግሥት ፡ በዓባይ ፡ ውሃና ፡ ከዓባይም ፡ ወጥቶ ፡ ወደ ፡ ግብጽና ፡ ወደ ፡ ሱዳን ፡ በሚወርደው ፡ ውሃና ፡ በዚያ ፡ ይዞታ ፡ ባለው ፡ አገር ፡ ላይ ፡ በጥቅም ፡ በኩል ፡ ልዩ ፡ ሥልጣን ፡ እንዲኖረው ።

፪ ፡ የፈረንሳይ ፡ መንግሥት ፡ ከጅቡቲ ፡ ባለው ፡ በቅኝ ፡ አገሩ ፡ ይዞታ ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ በዠመረው ፡ የሐዲድ ፡ መንገድ ፡ መሠረት ፡ ለሐዲዱ ፡ መፈጸሚያና ፡ ለመመላለሻ ፡ የሚሆነውን ፡ መንገድና ፡ ስፍራ ፡ እንዲያገኝ ።

፫ ፡ የኢጣሊያ ፡ መንግሥት ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ሰሜን ፡ በኤርትራና ፡ በደቡብም ፡ በሰማሊያ ፡ በኩል ፡ ያለውን ፡ ይዞታ ፡ ተከትሎ ፡ ብዙ ፡ ስፍራ ፡ እንዲያገኝ » ።

ይህን ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተጻፈውን ፡ የሚናገረው ፡ አራተኛው ፡ አንቀጽ ፡ ሆኖ ፡ በቀሩት ፡ አንቀጾች ፡ ደግሞ ፡ የፈረንሳይ ፡ መንግሥት ፡ የሚዘረጋው ፡ ሐዲድ ፡ ከጅቡቲ ፡ አንሥቶ ፡ እስከ ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡ ድረስ ፡ እንጂ ፡ ካዲስ ፡ አበባ ፡ ላያልፍ ፡ ከተስማሙ ፡ በኋላ ፡ እንዲሁም ፡ የእንግሊዝ ፡ መንግሥት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ምዕራብ ፡ አገር ፡ የኢጣሊያ ፡ መንግሥት ፡ ባዲስ ፡ አበባ ፡ ምዕራብ ፡ በኩል ፡ አድርጎ ፡ ከበፍዲርና ፡ ከኤርትራ ፡ ጋራ ፡ የሚገናኝ ፡ የሐዲድ ፡ መንገድ ፡ ለመዘርጋት ፡ እንደሚችሉ ፡ የተስማሙበት ፡ ነው ።

ይህንንም ፡ ውል ፡ ተዋውለው ፡ በገሃድ ፡ እንዲታወቅ ፡ በገለጹት ፡ ጊዜ ፡ የቀሩት ፡ መንግሥታት ፡ በጋዜጣና ፡ በንግግር ፡ ለመውቀሥ ፡ አልበዘኑም ።

የቹቱ ፡ መንግሥታት ፡ ወኪሎችም ፡ ወዲያው ፡ እንደ ፡ ተፈራረሙ ፡ እርስ፡

በእርሳቸው ፡ የየራሳቸውን ፡ ድርሻ ፡ አሳንሶ ፡ በመገመት ፡ ቅር ፡ ብሏቸው ፡ ነበር ።

ይልቁንም ፡ የኢጣሊያ ፡ መንግሥት ፡ እንደ ፡ ኤ ፡ ቍጥር ፡ ባ፲፰፻፹፩ና ፡ ፹፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከእንግሊዝ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ ሎንዶን ፡ ላይ ፡ ያደረገው ፡ ውል ፡ በፕረንሲፕ ፡ መላው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ግዛት ፡ በኢጣሊያ ፡ ውስጥ ፡ እንድትሆን ፡ ይፈቅድላት ፡ ነበር ፡ ሲሉ ፡ የቹቱን ፡ መንግሥታት ፡ ስምምነት ፡ ከኢጣሊያ ፡ መንግሥት ፡ ወገን ፡ ሆኖ ፡ የተፈራረመውንና ፡ የውጭ ፡ ጉዳይ ፡ ሚኒስትሩን ፡ ቲቶኒ ፡ የሚባለውን ፡ ብዙ ፡ የኢጣሊያ ፡ ታላላቅ ፡ ሰዎች ፡ በምክር ፡ ቤቱ ፡ ስብሰባ ፡ በተደረገ ፡ ጊዜ ፡ በገሃድ ፡ ወቀሡት ።

ይሁን ፡ እንጂ ፡ ነገሩ ፡ ፩ ፡ ጊዜ ፡ በስምምነት ፡ የተፈጸመ ፡ ስለ ፡ ሆነ ፡ የቹቱ ፡ መንግሥታት ፡ ወኪሎች ፡ ተስማምተው ፡ ከጨረሱ ፡ በኋላ ፡ ዐፄ ፡ ምኒልክ ፡ ነገሩን ፡ እንዲያውቁትና ፡ ባሳቡ ፡ እንዲተባበሩበት ፡ የስምምነቱ ፡ ፩ ፡ ግልባጭ ፡ ተላከላቸው ።

ዳግማዊ ፡ ምኒልክም ፡ የቹቱን ፡ መንግሥታት ፡ ስምምነት ፡ ቃል ፡ በቃል ፡ አስነብበው ፡ ከተረዱት ፡ በኋላ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ነፃነት ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱን ፡ ሥልጣንና ፡ መብት ፡ አንነካም ፡ በሚለው ፡ በመዠመሪያው ፡ አንቀጽ ፡ ንግግር ፡ ብቻ ፡ ደስ ፡ መሰኘታቸውን ፡ ከምስጋና ፡ ጋራ ፡ ገልጸው ፡ በቀረው ፡ የኢትዮጵያን ፡ ጉዳይ ፡ የኢትዮጵያ ፡ መላክተኛ ፡ በሌለበት ፡ ብቻችሁን ፡ በተስማማችሁበት ፡ ግን ፡ እኔን ፡ ሊያስገድደኝ ፡ የሚችል ፡ የለም ፡ ብለው ፡ በዚሁ ፡ በታኅሣሥ ፡ ወር ፡ ፲፰፻ ፺፱ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ለቹቱ ፡ መንግሥታት ፡ መልሱን ፡ በደብዳቤ ፡ አስታወቁ ።

ምዕራፍ ፡ ፵፩ ።

የዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ መታመም ፡— የእቴጌ ፡ ጣይቱ ፡ ሥልጣን ፡— የደጃች ፡ አብርሀ ፡ አርአያ ፡ መሸፈት ።

ከመሬት ፡ የተፈጠረና ፡ ሥጋ ፡ የለበሰ ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ የገነነና ፡ ስሙ ፡ የታወቀ ፡ በሕዝብም ፡ ዘንድ ፡ የተወደደ ፡ ቢሆን ፡ ከሕመምና ፡ ከሞት ፡ ሊያመልጥ ፡ አይችልምና ፡ ዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ኢትዮጵያን ፡ በብዙ ፡ አኳኋን ፡ ካሻሻሏት ፡ በኋላ ፡ በሰው ፡ ልጅ ፡ የሚደርሰው ፡ ሕመም ፡ በእሳቸውም ፡ ላይ ፡ ስለ ፡

ደረሰ ፡ ካ፲፱፻ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከነሐሴ ፡ ወር ፡ አንሥቶ ፡ ታመው ፡ እቤት ፡ መዋል ፡ ገፍመሩ ። በሽታቸውም ፡ የደም ፡ መበላሸትና ፡ የአንገት ፡ በሽታ ፡ ነው ፡ ይባላል ። ወዲያው ፡ ጠበል ፡ ይፈውሳቸው ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ በማለት ፡ ባ፲፱፻፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በኅዳር ፡ ወር ፡ ወደ ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ አውርደዋቸው ፡ በዚያ ፡ ጠበሉን ፡ እየጠጡ ፡ ሲታመሙ ፡ በከተማው ፡ ያለ ፡ ሕዝብ ፡ በጥርጥር ፡ ሞተዋል ፡ እያለ፣ ያወራ ፡ ዠመር ።

ስለዚህ ፡ የሕዝቡን ፡ ልብ ፡ ለማርጋት ፡ ሲባል ፡ ከደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ወዳዲስ ፡ አበባ ፡ በዚሁ ፡ ዓመት ፡ በየካቲት ፡ ፭ ፡ ቀን ፡ ተመልሰው ፡ በቤተ ፡ መንግሥታቸው ፡ ሆነው ፡ መገፈፈያ ፡ ሙሴ ፡ ሐርሚኒዬር ፡ የሚባለው ፡ ሐኪም ፡ ቀጥሎም ፡ የኢትዮጵያው ፡ ተወላጅ ፡ ሐኪም ፡ ወርቅነኝ ፡ እሸቱ ፡ እያከሟቸው ይታመሙ ፡ ዠመር ።

እቴጌ ፡ ጣይቱ ፡ የራሳቸውን ፡ ዘመዶችና ፡ የወንድማቸውን ፡ የራስ ፡ ወሌን ፡ ልጆች ፡ ከየመኳንንቱ ፡ እያጋቡ ፡ ወገናቸውን ፡ አበርክተው ፡ ነበርና ፡ የመንግሥቱን ፡ ሥልጣን ፡ ሁሉ ፡ በጃቸው ፡ ይዘው ፡ በሁሉም ፡ ነገር ፡ ለማዘዝ ፡ አሰቡ ። በዚህ ፡ ምክንያት ፡ መንግሥቱን ፡ እይዛላሁ ፡ እያሉ ፡ ያስባሉ ፡ እየተባለ ፡ ይወራ ፡ ነበር ። ስለዚህም ፡ በእቴጌ ፡ ጣይቱና ፡ በመኳንንቱ ፡ መካከል ፡ ስምምነት ፡ አልተገኘም ፡ ነበርና ፡ ሁለቱም ፡ ወገኖች ፡ ወደ ፡ እየራሳቸው ፡ ሜራ ፡ ለመግረክ ፡ የቀሩትን ፡ መኳንንቶችና ፡ ሹማምቶች ፡ በማባበል ፡ ይሻሟቸው ፡ ነበር ። ወዲያውም ፡ በዚያ ፡ ጊዜ ፡ በንግድ ፡ ምክንያት ፡ የመጡት ፡ ጀርመኖች ፡ በምድረ ፡ ግቢው ፡ በጣም ፡ ታውቀው ፡ ነበሩና ፡ የታመሙት ፡ በመድኃኒት ፡ ነው ፡ ብለው ፡ አወሩ ።

ከዚህም ፡ ከዐድማው ፡ አስቀድመው ፡ ባ፲፱፻፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ግንቦት ፡ ፩ ፡ ቀን ፡ ደጃዝማች ፡ አባተ ፡ ዋግ ፡ ሹም ፡ ተብለው ፡ ሰቁጣን ፡ በግዛት ፡ ትግራን ፡ በቁራጭነት ፡ ተሾሙ ። የመቀሌ ፡ ገዥ ፡ የነበሩትም ፡ ደጃዝማች ፡ አብርሀን ፡ በዚያ ፡ ጊዜ ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡ ነበሩ ። ክረምቱን ፡ ከርመው ፡ በጥቢው ፡ ራስ ፡ አባተና ፡ ደጃዝማች ፡ አብርሀን ፡ ወደ ፡ ግዛታቸው ፡ ለመሄድ ፡ ተነሡ ። ከመንገድም ፡ ሲደርሱ ፡ ደጃዝማች ፡ አብርሀን ፡ አስቀድመው ፡ ሄደው ፡ ላዲሱ ፡ ዋግ ፡ ሹም ፡ የሚያስፈልገውን ፡ አቀባበል ፡ እንደሚያደራጁ ፡ አስመስለው ፡ ተሰናብተው ፡ ቀድመው ፡ ሄዱ ። መቀሌ ፡ ከደረሱ ፡ በኋላ ፡ ግን ፡ የደጃዝማች ፡ አብርሀን ፡ መሸፈት ፡ ታወቀ ። ዋግ ፡ ሹም ፡ አባተ ፡ ከራሱ ፡ በደረሱ ፡ ጊዜ ፡ ደጃዝማች ፡ አብርሀን ፡ ጦር ፡ ሠርተው ፡ ከበቧቸውና ፡ ውጊያ ፡ ሆነ ። መስከረም ፡ ፳፱ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ቅዳሜ ፡ ሌሊቱን ፡ ዠምረው ፡ ከተዋጉ ፡ በኋላ ፡ ከቀኑ ፡

ባ፬ ፡ ሰዓት ፡ ደጃዝማች ፡ አብርሀን ፡ ድል ፡ ሆነው ፡ ተማረኩ ።
ቀጥሎም ፡ ወዳዲስ ፡ አበባ ፡ ተልከው ፡ በክዳታቸው ፡ ተፈርዶባቸው ፡ ጥቂት ፡ ጊዜያት ፡ ሰላሌ ፡ ሽንኩርት ፡ ላይ ፡ በእስረኛነት ፡ ከተቀመጡ ፡ በኋላ ፡ ምሕረት ፡ ተደርጎላቸው ፡ ተለቀቁ ። ቀጥሎም ፡ በእቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ ጊዜ ፡ ያገር ፡ ግዛት ፡ ሚኒስትር ፡ ሆነው ፡ በማዕርግ ፡ ተቀመጡ ። ደጃዝማች ፡ አብርሀን ፡ በቶሪኖ ፡ ከተማ ፡ ሲማሩ ፡ ያደጉ ፡ የትልቁ ፡ የራስ ፡ አርአያ ፡ ልጅ ፡ ናቸው ። ዋግ ፡ ሹም ፡ አባተም ፡ ወዳዲስ ፡ አበባ ፡ እንዲመጡ ፡ ተጠርተው ፡ ነበርና ፡ በዚያው ፡ ዘመን ፡ ባ፲፱፻፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በየካቲት ፡ ወር ፡ ከከራሪም ፡ ተነሥተው ፡ ጉዞ ፡ ዠመሩ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የትግራይ ፡ ቁራጭነት ፡ በእቴጌዬቱ ፡ ሥልጣን ፡ ለራስ ፡ ወሌ ፡ ተሰጣቸው ። ዋግ ፡ ሹም ፡ አባተ ፡ ጅሩ ፡ ላይ ፡ ሲደርሱ ፡ የእቴጌዬቱ ፡ ምስለኔ ፡ አዛዥ ፡ ዛማኔልና ፡ የጅሩው ፡ ሻለቃ ፡ አዛዥ ፡ መሸሻ ፡ ከእቴጌ ፡ ተልከው ፡ ሄደው ፡ በዚያው ፡ ታግደው ፡ እንዲቁዩ ፡ አደረጉቸው ። እቴጌዬቱ ፡ ይህንን ፡ ማድረጋቸው ፡ በዚያ ፡ ወራት ፡ ስለ ፡ ቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ ሥልጣን ፡ በመኳንንቱና ፡ በርሳቸው ፡ መካከል ፡ ክርክር ፡ ተነሥቶ ፡ ነበርና ፡ ዋግ ፡ ሹም ፡ አባተ ፡ ባድማው ፡ እንዳይጨመሩ ፡ ለማቁየት ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ወዲያው ፡ መጋቢት ፡ ፲፪ ፡ ቀን ፡ የእቴጌዬቱ ፡ ሥልጣን ፡ ስለ ፡ ወደቀ ፡ ዋግ ፡ ሹም ፡ አባተ ፡ እነዚያን ፡ ሊጠብቋቸው ፡ የመጡትን ፡ ፪ቱን ፡ አዛዦች ፡ እንደ ፡ እስረኛ ፡ አድርገው ፡ ይዘው ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡ ገቡ ።

ምዕራፍ ፡ ፵፪ ።

የእቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ አልጋ ፡ ወራሽነት ፡ የራስ ፡ ተሰማ ፡ ዕረፍት ፡ በመኳንንቱ ፡ መካከል ፡ የተነሣው ፡ ክርክር ፡ የራስ ፡ አባተ ፡ መያዝ ፡ የእቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ ወደ ፡ ጊሚራ ፡ መሄድና ፡ መመለስ ፡ የፊታውራሪ ፡ ገብረ ፡ ማርያም ፡ ግጭት ፡ - የዐፄ ፡ ምኒልክ ፡ ዕረፍት ፡ የራስ ፡ ሚካኤል ፡ ንጉሥ ፡ መባል ፡ የራስ ፡ ስብሐትና ፡ የደጃች ፡ ገብረ ፡ ሥላሴ ፡ መዋጋት ።

ዐፄ ፡ ምኒልክ ፡ በዙፋናቸው ፡ የሚተካ ፡ ከባሕርያቸው ፡ የተከፈለ ፡ ወንድ ፡ ልጅ ፡ ስላልነበራቸው ፡ ያክሥታቸውን ፡ የወይዘሮ ፡ ተናኘ ፡ ወርቅን ፡ ልጅ ፡ ልዑል ፡ ራስ ፡ መከራንን ፡ የአልጋዬ ፡ ወራሽ ፡ ይሆነኛል ፡ እያሉ ፡ ተሰፋ ፡ ያደርጓቸው ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ይህ ፡ ሐሳብ ፡ የሚፈጸምበት ፡ ጊዜው ፡ ገና ፡ አል

ደረሰም ፡ ነበርና ፡ ለወራሽነት ፡ የታሰቡት ፡ ካውራሹ ፡ በፊት ፡ ስለ ፡ ሞቱ ፡ ከሴት ፡ ልጃቸው ፡ ከወይዘሮ ፡ ሸዋረጋ ፡ ለተወለዱት ፡ ለልጅ ፡ ኢያሱ ፡ አልጋቸውን ፡ ለማውረስ ፡ አስበው ፡ በቤተ ፡ መንግሥታቸው ፡ እንዲኖሩ ፡ አደረጉ ። ሕመማቸው ፡ እየጸናባቸው ፡ ስለ ፡ ሄደ ፡ ከደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ጠበል ፡ ከተመለሱ በኋላ ፡ ባ፲፱፻፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ግንቦት ፡ ፲ ፡ ቀን ፡ ስለ ፡ ወራሻቸው ፡ ነገር ፡ የተጻፈ ፡ ቃል ፡ ለመኳንንቱና ፡ ለሕዝቡ ፡ በጃንሜዳ ፡ ላይ ፡ በጉባኤ ፡ እንዲነበብ ፡ አደረጉ ።

በዚያም ፡ በተነበበው ፡ ቃል ፡ የወራሹ ፡ ስም ፡ ተገልጾ ፡ ስላልተጠራና ፡ «ከልጄ ፡ ጋራ ፡ ሆናችሁ ፡ አገራችሁን ፡ ጠብቁ» የሚል ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ሆነ ፡ ወራሹ ፡ ማን ፡ ይሆን ፡ እያለ ፡ ሕዝቡ ፡ በየሐሳቡ ፡ ይጨነቅ ፡ ዠመር ። ከዚህም ፡ የተነሣ ፡ የወራሹ ፡ ስም ፡ እንዳይገለጽ ፡ ያደረጉ ፡ እቴጌዬቱ ፡ ሳይሆኑ ፡ አይቀሩም ፡ እየተባለ ፡ ይወራ ፡ ነበር ። እንደዚህ ፡ ባለ ፡ ጥርጥር ፡ ክረምቱ ፡ ካለፈ ፡ በኋላ ፡ ጃንሆይ ፡ ዐፄ ፡ ምኒልክ ፡ ሕመማቸው ፡ እየጸናባቸው ፡ ሄደና ፡ ጥቅምት ፡ ፲፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ አንደበታቸው ፡ ተይዞ ፡ የማይናገሩ ፡ ሆነ ። በዚህም ፡ ሕዝቡ ፡ አዝኖ ፡ ሳለ ፡ ከ፫ ፡ ቀን ፡ በኋላ ፡ ጥቂት ፡ ስለ ፡ ተሻላቸው ፡ ጥቅምት ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ የግርማዊነታቸው ፡ ቃል ፡ በቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ አዳራሽ ፡ ለመኳንንቱ ፡ ተነበበላቸውና ፡ የልጅ ፡ ኢያሱ ፡ ወራሽነት ፡ የራስ ፡ ተሰማ ፡ ሞግዚትነት ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ተረጋገጠ ።

የጃንሆይም ፡ ቃል ፡ ለመኳንንቱና ፡ ለገሚሱ ፡ ሕዝብ ፡ በቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ አዳራሽ ፡ ከተነገረ ፡ በኋላ ፡ በግቢው ፡ ለተሰበሰበው ፡ ለመላው ፡ ሕዝብም ፡ በግልጽ ፡ ተነገረ ። በየዳር ፡ አገር ፡ ላለው ፡ መኳንንትና ፡ ሕዝብ ፡ ግልባጭ ፡ በማኅተም ፡ እየሆነ ፡ ተላለፈ ። መኳንንቱም ፡ ያዋጁን ፡ ቃል ፡ ከሰሙ ፡ በኋላ ፡ ጃንሆይ ፡ በጤናቸው ፡ ባይሆኑ ፡ እንጂ ፡ ነው ፡ እያሉ ፡ ጎዘን ፡ ተሰምቷቸው ፡ ነበርና ፡ ጥርጣሪ ፡ እንዳያደርግባቸው ፡ በማለት ፡ ጃንሆይ ፡ ወደ ፡ ተኝበት ፡ እልፍኝ ፡ እየገቡ ፡ ለግርማዊነታቸው ፡ እጅ ፡ እየነሡ ፡ እንዲያልፉ ፡ ተደረገ ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ እቴጌ ፡ ጣይቱ ፡ የመንግሥቱን ፡ ሥልጣን ፡ እይዛለሁ ፡ ብለው ፡ ከሚያስቡት ፡ ጋራ ፡ ይህ ፡ እላይ ፡ የተባለው ፡ ዐዋጅ ፡ ሳይስማማ ፡ በመቅረቱ ፡ የቤተ ፡ መንግሥቱም ፡ ሥልጣን ፡ ወደ ፡ ራስ ፡ ቢትወደድ ፡ ተሰማ ፡ በመገሩ ፡ እቴጌዬቱ ፡ ደስ ፡ አልተሰኘም ፡ ነበር ። ለእቴጌዬቱም ፡ የምክር ፡ ረዳቶች ፡ የነበሩት ፡ በየጁ ፡ ግዛታቸው ፡ ላይ ፡ ያሉት ፡ ወንድማቸው ፡ ራስ ፡ ወሌና ፡ ባዲስ ፡ አበባ ፡ የነበሩት ፡ የራስ ፡ ወሌ ፡ ልጅ ፡ ራስ ፡ ጉግሳ ፡

ደጃች ፡ አያሌውና ፡ ዋግ ፡ ሹም ፡ ጓንጉል ፡ ዘገየ ፡ ሌሎችም ፡ ሰዎች ፡ ነበሩ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ራስ ፡ ቢትወደድ ፡ ተሰማ ፡ ፈታውራሪ ፡ ሀብተ ፡ ጊዮርጊስንና ፡ ራስ ፡ ደምስን ፡ ሌሎችንም ፡ እቴጌ ፡ ጣይቱ ፡ አጥቅተዋቸው ፡ የነበሩትን ፡ መኳንንት ፡ ጨምረው ፡ ሕዝቡን ፡ አስነሥተው ፡ እቴጌ ፡ ጣይቱን ፡ ከመንግሥቱ ፡ ሥልጣን ፡ ውስጥ ፡ ለማስወጣት ፡ ሜራ ፡ አደረጉ ።

በዚያ ፡ ጊዜ ፡ ርዳታን ፡ ለማግኘት ፡ እቴጌዬቱ ፡ ወደ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ስፍራ ፡ መላላክ ፡ ዠምረው ፡ ነበርና ፡ ይህ ፡ ሥራቸው ፡ በተሰማ ፡ ጊዜ ፡ የሕዝቡን ፡ ቍጣ ፡ እያበረታው ፡ ሄደ ።

ወዲያውም ፡ በተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አጠገብ ፡ በሚገኘው ፡ ሰፊ ፡ ሜዳ ፡ ላይ ፡ ስብሰባ ፡ አድርገው ፡ የሜራውን ፡ አኳኋን ፡ ተማክረው ፡ ከጨረሱ ፡ በኋላ ፡ ባ፲፱፻፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ መጋቢት ፡ ፲፪ ፡ ቀን ፡ እቴጌዬቱን ፡ ከመንግሥት ፡ ሥልጣን ፡ እንዲርቁ ፡ መቁረጡን ፡ አስታወቋቸው ። እቴጌዬቱም ፡ እዚህ ፡ ከጠላችሁኝ ፡ ወደ ፡ ወንድሜ ፡ ወደ ፡ ራስ ፡ ወሌ ፡ ልሂድና ፡ ዝም ፡ ብዬ ፡ ልቀመጥ ፡ ብለው ፡ ልመና ፡ ቢያቀርቡ ፡ ከወንድማቸው ፡ ጋራ ፡ ሆነው ፡ የልባቸውን ፡ ለመሥራት ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ ዐውቀውባቸው ፡ የልመናውን ፡ ቃል ፡ ራስ ፡ ቢትወደድ ፡ ተሰማና ፡ ፈታውራሪ ፡ ሀብተ ፡ ጊዮርጊስ ፡ አልተቀበሏቸውም ። ነገር ፡ ግን ፡ ከማናቸውም ፡ ሥልጣን ፡ ርቀው ፡ ባለቤታቸውን ፡ ጃንሆይን ፡ እያስታመሙ ፡ በቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ ተወስነው ፡ እንዲቀመጡ ፡ ተቁረጠ ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ራስ ፡ ጉግሳ ፡ ወሌ ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡ ነበሩና ፡ የእቴጌዬቱ ፡ ዐድመኛ ፡ ስለ ፡ ሆኑ ፡ ሁከት ፡ እንዳያደርጉ ፡ ተይዘው ፡ ታሰሩ ። ቀጥሎም ፡ ወደ ፡ አፍቀራ ፡ ተልከው ፡ ነበርና ፡ ከጥቂት ፡ ዘመን ፡ በኋላ ፡ አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ ምሕረት ፡ አድርገውላቸው ፡ ተለቀቁ ። ደጃች ፡ አያሌውም ፡ በቤታቸው ፡ ሆነው ፡ ፯ ፡ ቀን ፡ ያኸል ፡ በብስጭት ፡ ቁይተው ፡ ይቅርታ ፡ ለምነው ፡ ወደ ፡ ራስ ፡ ቢትወደድ ፡ ተሰማ ፡ መጡ ።

በዚያ ፡ ጊዜ ፡ ግንቦት ፡ ፭ ፡ ቀን ፡ የከፋው ፡ ገዥ ፡ ራስ ፡ ወልደ ፡ ጊዮርጊስ ፡ በጌምድርንና ፡ ከጎጃም ፡ ክፍል ፡ አገውን ፡ ተሾመው ፡ በቶሎ ፡ ወደ ፡ ጎንደር ፡ እንዲዛወሩ ፡ ተደረገ ። ከከራሪም ፡ የተመለሱትም ፡ ዋግ ፡ ሹም ፡ አባተ ፡ ራስ ፡ ተብለው ፡ ከምባታንና ፡ አሩሲን ፡ ቁጫን ፡ ከመንዝ ፡ ግሼን ፡ ተሾሙ ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የእቴጌ ፡ ጣይቱ ፡ ወንድም ፡ ራስ ፡ ወሌ ፡ በየጁ ፡ ግዛታቸው ፡ ከጥንት ፡ ዠምሮ ፡ ከራስ ፡ ሚካኤል ፡ ጋራ ፡ በግዛት ፡ ወሰን ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ ስለሚከራከሩ ፡ ተወዳዳሪዎች ፡ ነበሩና ፡ አሁን ፡ ደግሞ ፡ ዐፄ ፡ ምኒልክ ፡ ታመው ፡

ፊታውራሪ ሀብተ ጊዮርጊስ።

ወራሹ ፡ የራስ ፡ ሚካኤል ፡ ልጅ ፡ ከሆነ ፡ አልገዛም ፡ ብለው ፡ ያምጻሉ ፡ እየተ
 ባለ ፡ ይፈራ ፡ ነበር ። በዚህም ፡ ላይ ፡ ይኸው ፡ ሊወጋኝ ፡ ይዘጋጃል ፡ እያሉ ፡
 ራስ ፡ ሚካኤል ፡ ስላስታወቁ ፡ ቢትወደድ ፡ ሉል ፡ ሰገድና ፡ ሊጋባ ፡ ወልደ ፡ ገብር
 ኤል ፡ ከየደንቡ ፡ የጦር ፡ ጭፍራ ፡ አስከትለው ፡ ራስ ፡ ወሌን ፡ ለመጥራት ፡ በክረ
 ምቱ ፡ ወደ ፡ የጁ ፡ ተጓዙ ። ከየጁ ፡ ድንበርም ፡ በደረሱ ፡ ጊዜ ፡ የጥሪ ፡ ወረቀት ፡
 ቢልኩባቸው ፡ አሁን ፡ አሞኛል ፡ እያሉ ፡ ሰላማዊ ፡ መልስ ፡ እየሰጡ ፡ ጥቂት ፡
 ወራት ፡ በመላላክ ፡ ብቻ ፡ አሳለፉ ፡ በኋላ ፡ ግን ፡ በበጌምድር ፡ ያለውን ፡
 የራስ ፡ ወልደ ፡ ጊዮርጊስን ፡ ጦርና ፡ ከወሎ ፡ በኩል ፡ የመጣውን ፡ ጦር ፡ ተመ
 ልክተው ፡ መዋጋቱ ፡ ፍሬ ፡ እንዳይሰጣቸው ፡ አይተው ፡ እስካሁን ፡ መቁየቱ ፡
 ራስ ፡ ሚካኤል ፡ እንዳይወጋኝ ፡ በማለት ፡ ነበር ፡ አሁን ፡ ግን ፡ የጌታዬ ፡ የም
 ኒልክ ፡ አሽከሮች ፡ ከመጣችሁ ፡ ከናንተ ፡ ጋራ ፡ እሄዳለሁ ፡ ብለው ፡ በሰላማ
 ዊነት ፡ ተገናኝተው ፡ ባንድነት ፡ እየተጓዙ ፡ ባ፲፱፻፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡
 ገቡ ። ከዚህም ፡ በኋላ ፡ ከእቱጌዬቱ ፡ ጋራ ፡ ተላልከውት ፡ የነበረው ፡ ዐድማ ፡
 ስለ ፡ ተገለጸባቸው ፡ ባደባባይ ፡ ተፈርዶባቸው ፡ ወደ ፡ አንኮበር ፡ እንዲሄዱና ፡
 በግዞት ፡ እንዲቀመጡ ፡ ተደረገ ።

ራስ ፡ ቢትወደድ ፡ ተሰማ ፡ የቤተ ፡ መንግሥቱን ፡ ሥልጣን ፡ በሙሉ ፡
 ይዘው ፡ ይሠሩ ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ «ራስ ፡ ቢትወደድ ፡ ተሰማ ፡ የኢትዮጵያ ፡ መን
 ንግሥት ፡ ባለሙሉ ፡ ሥልጣን ፡ እንደራሴ» ፡ የሚልና ፡ በውስጡ ፡ አንበሳ ፡
 ያለበት ፡ ማኅተም ፡ አሠርተው ፡ ያትሙ ፡ ነበር ። ዳሩ ፡ ግን ፡ የሰው ፡ ሁሉ ፡
 ፍጻሜው ፡ ሞት ፡ ስለ ሆነ ፡ በድንገት ፡ ታመው ፡ ሚያዝያ ፡ ፫ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፫ ፡
 ዓ ፡ ም ፡ ዐረፉና ፡ ሬሳቸው ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ሄዱ ፡ ተቀበረ ።

ይህ ፡ ሁሉ ፡ ሲሆን ፡ አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ መኖሪያቸው ፡ በራስ ፡ ቢትወደድ ፡
 ተሰማ ፡ ግቢ ፡ ነበር ። ከርሳቸው ፡ ሞት ፡ በኋላ ፡ ግን ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ ዋናው ፡
 መኖሪያቸው ፡ ከዚያው ፡ ቢሆን ፡ በፊታውራሪ ፡ ሀብተ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ቤትና ፡
 በየሌሎቹም ፡ መኳንንት ፡ ቤት ፡ እየተዘዋወሩ ፡ ጥቂት ፡ ጊዜ ፡ ተቀምጠው ፡
 ነበር ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ራስ ፡ አባተ ፡ መኳንንቱን ፡ ለምክር ፡ ሰብስበው ፡ ልጅ ፡
 ኢያሱን ፡ ይዘን ፡ በምክር ፡ እያሳደግን ፡ የመንግሥቱን ፡ ሥራ ፡ ባንድ ፡
 ሞግዚት ፡ እንዲሠራ ፡ እናድርግ ፡ ሲሉ ፡ አሳብ ፡ አቀረቡ ። በዚህም ፡ አሳብ ፡
 ከራስ ፡ አባተ ፡ ጋራ ፡ የተባበሩ ፡ እንጸሓፌ ፡ ትእዛዝ ፡ ገብረ ፡ ሥላሴና ፡ እነነ
 ጋድራስ ፡ ይገዙ ፡ እንቀኛዝማች ፡ በየነ ፡ ሌሎችም ፡ ብዙ ፡ መኳንንት ፡ ነበሩ ።
 አቤቶ ፡ ኢያሱም ፡ ሄራ ፡ ወደ ፡ ተደረገበት ፡ ሄደው ፡ እኔ ፡ ካሳባችሁ ፡ አልወ

ጣም ፡ ብለው ፡ አስታወቁ ። መኳንንቱም ፡ እንግዲያስ ፡ አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡
 ከቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ ባንደኛው ፡ ክፍል ፡ እንዲቀመጡ ፡ ይሁን ፡ ተብሎ ፡
 ምክሩ ፡ ከተቈረጠ ፡ በኋላ ፡ ነገ ፡ እመጣለሁ ፡ ብለው ፡ ወደ ፡ መኖሪያቸው ፡
 ወደ ፡ ራስ ፡ ቤትወደድ ፡ ተሰማ ፡ ቤት ፡ ተመለሱ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ራስ ፡ አባተ ፡
 የመንግሥቱ ፡ እንደራሴ ፡ ለመሆን ፡ አስበዋል ፡ ስለ ፡ ተባለ ፡ ይህን ፡ አሳብ ፡
 ያልወደዱ ፡ ሰዎች ፡ አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ ራሳቸውን ፡ ችለው ፡ ቢገዙ ፡ ይሻላል ፡
 እያሉ ፡ ሌላ ፡ ምክር ፡ ማደራጀት ፡ ዠመሩ ። በዚህም ፡ ነገር ፡ የጦር ፡ ሚኒስትሩ ፡
 ፊታውራሪ ፡ ሀብተ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ሊጋባ ፡ ወልደ ፡ ገብርኤልና ፡ ራስ ፡
 ሉል ፡ ሰገድ ፡ ተስማምተውበት ፡ ነበርና ፡ ወደ ፡ አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ ሄደው ፡
 ምክራቸውን ፡ አጸኑ ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ራስ ፡ አባተ ፡ በቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ ግቢ ፡ ወታደሮቻቸውንና ፡
 የምክር ፡ ተባባሪዎቻቸውን ፡ ይዘው ፡ ተሰልፈው ፡ ተቀምጠው ፡ ነበርና ፡
 ግንቦት ፡ ፳፫ ፡ ቀን ፡ ረቡዕ ፡ በራስ ፡ አባተና ፡ በአቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ መካከል ፡
 ግጭት ፡ ሊደረግ ፡ ነው ፡ እየተባለ ፡ ሲፈራ ፡ ዋለ ። ነገር ፡ ግን ፡ ጳጳሱ ፡
 አቡነ ፡ ማቴዎስና ፡ ዕጩኔ ፡ ወልደ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ወደ ፡ ሁለቱም ፡ ወገኖች ፡
 እየተመለሱ ፡ ነገሩን ፡ በዕርቅ ፡ ካበረዱት ፡ በኋላ ፡ ራስ ፡ አባተ ፡ ወደ ፡ ግዛታቸው ፡
 ወደ ፡ ከምባታ ፡ እንዲሄዱ ፡ ተደረገ ።

ራስ ፡ አባተ ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ በዕርቅ ፡ ቢሄዱ ፡ በዚያው ፡ ባለቤት ፡ ሆነው ፡
 ወታደር ፡ ያስፎክራሉ ፡ የሚባል ፡ ወሬ ፡ ስለ ፡ ተሰማባቸው ፡ ነገሩን ፡ ለማስረገጥ ፡
 ባ፲፱፻፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በመስከረም ፡ ወር ፡ ወደ ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡ ቢጠሩ ፡
 አሞኛል ፡ እያሉ ፡ ሳይመጡ ፡ ቀሩ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ራስ ፡ ሚካኤል ፡ ከወሎ ፡
 መጥተው ፡ ነበርና ፡ የራስ ፡ አባተ ፡ ግዛት ፡ በጎዳር ፡ ወር ፡ ለፊታውራሪ ፡
 ሀብተ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ተሰጠ ። ከዚህም ፡ በኋላ ፡ ራስ ፡ አባተ ፡ ታግጣሥ ፡
 ፲፱ ፡ ቀን ፡ ወደ ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡ መጥተው ፡ እጃቸውን ፡ ለራስ ፡ ሚካኤል ፡ ሰጡ ።
 እሳቸውም ፡ እስረኛ ፡ አድርገው ፡ ይዘው ፡ በማግስቱ ፡ ወደ ፡ ደሴ ፡ ተጓዙ ።
 ቀጥሎም ፡ በመቅደላ ፡ አምባ ፡ ላይ ፡ አስረዋቸው ፡ እስከ ፡ ሰገሌ ፡ ዘመቻ ፡
 ድረስ ፡ በዚያው ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ።

አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ መቀመጫ ፡ ቤታቸውን ፡ ባባታቸው ፡ በራስ ፡
 ሚካኤል ፡ ግቢ ፡ ማድረግ ፡ ዠመሩ ። ቀጥሎም ፡ በሑዳዴው ፡ ወደ ፡ ደሴ ፡
 አባታቸው ፡ ዘንድ ፡ ሄደው ፡ ነበርና ፡ በዚያው ፡ ሳሉ ፡ በፋሲካው ፡ የጊሚራ ፡
 ሕዝብ ፡ ባገረ ፡ ገዥው ፡ በደጃዝማች ፡ ሙሉ ፡ ጌታ ፡ ላይ ፡ ማመጡን ፡ ሰሙ ።
 ስለዚህም ፡ በግንቦት ፡ ወር ፡ ከደሴ ፡ ተነሥተው ፡ ግንቦት ፡ ፲፪ ፡ ቀን ፡

ደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ያባታችንን ፡ የአቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖትን ፡ በዓል ፡ አክብረው ፡
 ወደ ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡ ሳይገቡ ፡ በቀጥታ ፡ ወደ ፡ ጊሚራ ፡ ተጓዙ ።

አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ ጊሚራ ፡ ደርሰው ፡ በመፀኛውን ፡ ሕዝብ ፡ ቀጥተው ፡ ሰላማዊ ፡
 ካደረጉት ፡ በኋላ ፡ ክረምቱን ፡ ከዚያው ፡ ክርመው ፡ እግረ ፡ መንገዳቸውን ፡
 ዝኖን ፡ አድነው ፡ ባ፲፱፻፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በጥር ፡ ወር ፡ ወዳዲስ ፡ አበባ ፡ ተመለሱ ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ አባታቸውን ፡ ጃንሆይን ፡ ከቤተ ፡ መንግሥቱ ፡
 አስወጥተው ፡ ወደ ፡ አንኮባር ፡ ሊሰዷቸውና ፡ እሳቸው ፡ በቤተ ፡ መንግሥቱ ፡
 ገብተው ፡ ሊቀመጡ ፡ ነው ፡ እየተባለ ፡ የከተማ ፡ ወሬ ፡ በዝቶ ፡ ይወራ ፡ ስለ ፡
 ነበረ ፡ የግቢ ፡ ዘበኞች ፡ አለቃ ፡ ፊታውራሪ ፡ ገብረ ፡ ማርያምና ፡ ምክትሉ ፡
 ሹም ፡ ባሻ ፡ ደቻሳ ፡ « ክንዳችንን ፡ ሳንንተራሳት ፡ ጌታችንን ፡ ከቤቱ ፡ የሚያስወጣው ፡
 የለም ፡ እያሉ ፡ ይፎክሩ ፡ ዠመሩ ። በዚህም ፡ ምክንያት ፡ የከተማው ፡ ወሬ ፡
 ሐሰት ፡ መሆኑን ፡ ለመግለጽ ፡ ሚኒስትሮቹ ፡ የሰብከት ፡ ቃል ፡ እያሳተሙ ፡
 ለሕዝቡ ፡ ይበትኑ ፡ ነበር ። ቀጥሎም ፡ ማንም ፡ ሰው ፡ ያለፈቃድ ፡ ወደ ፡
 ቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ እንዳይገባ ፡ በስተውጭም ፡ ዘበኛ ፡ እንዲጠብቅ ፡ ትእዛዝ ፡
 ስለ ፡ ተደረገ ፡ በአንበሳ ፡ በር ፡ በኩል ፡ ያለውን ፡ ክፍል ፡ የበጅሮንድ ፡ አሸናፊ ፡
 ባልደረቦች ፡ በሌላውም ፡ ወገን ፡ የደጅ ፡ አጋፋሪ ፡ ክፍሎች ፡ ይጠብቁ ፡ ዠመሩ ።
 በጅሮንድ ፡ አሸናፊ ፡ የአቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ ባለሟል ፡ ከመሆናቸው ፡ የተነሣ ፡
 በንጉሡ ፡ ላይ ፡ ክፉ ፡ ሥራ ፡ ሊሠሩ ፡ ነበር ። የሚል ፡ ወሬ ፡ በከተማው ፡ ተስፋፋቶ ፡
 ነበርና ፡ ክርሳቸው ፡ ወገን ፡ ባሉት ፡ ወታደሮችና ፡ በግቢ ፡ ዘበኞች ፡ መካከል ፡
 ስምምነት ፡ አይታይም ፡ ነበር ። ወዲያው ፡ የካቲት ፡ ፩ ፡ ቀን ፡ ቅዳሜ ፡ ወደ ፡
 ማታ ፡ በግምት ፡ ፲ ፡ ሰዓት ፡ ያክል ፡ ሲሆን ፡ የበጅሮንድ ፡ አሸናፊ ፡ ባልደረቦች ፡
 በነበሩበት ፡ ወገን ፡ ጠብገማሪው ፡ ማን ፡ እንደ ፡ ሆነና ፡ ምክንያቱም ፡ ሳይታወቅ ፡
 አንድ ፡ ጥይት ፡ ተተኩሰ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የግቢ ፡ ዘበኞች ፡ በቋፍ ፡ ነበሩና ፡
 እየተፈኩ ፡ መተኩስ ፡ ዠመሩ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ በግቢው ፡ ዙሪያ ፡ ከሁለቱም ፡
 ወገን ፡ ሲተኩስ ፡ ከሌሊቱ ፡ እስከ ፡ ፮ ፡ ሰዓት ፡ ያክል ፡ ከቁየ ፡ በኋላ ፡ ተኩሱ ፡
 እንደ ፡ መብረድ ፡ አለ ። በዚህ ፡ ግጭት ፡ ካ፲ ፡ እስከ ፡ ፲፮ ፡ የሚሆኑ ፡ ሰዎች ፡
 በተባራሪ ፡ ጥይት ፡ ከመሞታቸው ፡ በስተቀር ፡ እንደ ፡ ተኩሱ ፡ ብዛት ፡ ብዙ ፡
 ጉዳት ፡ አልተደረገም ። በማግሥቱ ፡ እሑድ ፡ ጧት ፡ ጳጳሱና ፡ ዕጩኔው ፡
 እየተመለሱ ፡ ነገሩን ፡ በዕርቅ ፡ ስለ ፡ ፈጸሙት ፡ ፊታውራሪ ፡ ገብረ ፡ ማርያምና ፡
 ባሻ ፡ ደቻሳ ፡ ወደ ፡ ጳጳሱ ፡ ቤት ፡ ሄደው ፡ ደወል ፡ እንደ ፡ መደወል ፡ ሁሉ ፡
 ተቀመጡ ።

ቀጥሎም ፡ በያውራጃው ፡ ተልከው ፡ በግዞት ፡ እንዲቀመጡ ፡ ስለ ፡ ተፈረደ ፡ ፊታውራሪ ፡ ገብረ ፡ ማርያም ፡ ወደ ፡ ጎንደር ፡ ለራስ ፡ ወልደ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ባሻ ፡ ደቻላም ፡ ወደ ፡ ጎንደር ፡ ለራስ ፡ ጎይሉ ፡ ተልከው ፡ እስከ ፡ ሰገሌ ፡ ዘመቻ ፡ ድረስ ፡ በዚያው ፡ ይቀመጡ ፡ ነበር ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የዘበኞች ፡ አለቅ ነቱን ፡ ፊታውራሪ ፡ ተሰማ ፡ ገዝሙ ፡ ደጃዝማች ፡ ተብለው ፡ ተሾሙ ።

አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ በዚያው ፡ ዘመን ፡ በመጋቢት ፡ ወር ፡ ወደ ፡ አዳል ፡ ለመዝመት ፡ አስበው ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ መጋቢት ፡ ፮ ፡ ቀን ፡ ዝቋላ ፡ ተራራ ፡ ወጥተው ፡ የአቡነ ፡ ገብረ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስን ፡ በዓል ፡ አከበሩ ። ከዚያም ፡ ወርደው ፡ ከተራራው ፡ ሥር ፡ ጉግስ ፡ ሲጫወቱ ፡ የአንኮበር ፡ ወሀኒ ፡ አዛዥ ፡ የነበሩት ፡ ፊታውራሪ ፡ ቸርነት ፡ በዘንግ ፡ ተወግተው ፡ ወዲያው ፡ ስለ ፡ ሞቱ ፡ እዚያው ፡ ዝቋላ ፡ ላይ ፡ ተቀበሩ ። በዘመኑ ፡ ሲወራ ፡ እንደ ፡ ነበረውም ፡ አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ በጉግስ ፡ ጨዋታ ፡ ጊዜ ፡ የሚይዙት ፡ ዘንግ ፡ ቂጡ ፡ የሾለ ፡ ወይም ፡ በስውር ፡ ሹል ፡ ብረት ፡ ያለበት ፡ ስለ ፡ ሆነ ፡ እሳቸው ፡ ወግተው ፡ ገደሏቸው ፡ ተብሎ ፡ ውስጥ ፡ ውስጡን ፡ ይወራ ፡ ነበር ።

አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ ከዝቋላ ፡ በቀጥታ ፡ ወደ ፡ አዳል ፡ አገር ፡ ሄደው ፡ አገሩን ፡ ከጎብኙና ፡ ጤናዬ ፡ የሚባል ፡ ከተማ ፡ ከቈረቁሩ ፡ በኋላ ፡ ለፋሲካ ፡ ወደ ፡ አባታቸው ፡ ወደ ፡ ደሴ ፡ ሄደው ፡ በግንቦት ፡ ወዳዲስ ፡ አበባ ፡ ተመለሱ ።

ይህ ፡ ሁሉ ፡ ሲሆን ፡ ዐፄ ፡ ምኒልክ ፡ እንደ ፡ ታመሙ ፡ በሕይወታቸው ፡ ነበሩ ።

በኋላ ፡ ግን ፡ ሕመማቸው ፡ እየጸና ፡ ሄደ ፡ ታኅሣሥ ፡ ፫ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ዐረፉ ። ሞታቸውም ፡ የተሰማ ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ አገር ፡ ይሸበራል ፡ እየተባለ ፡ ይፈራ ፡ ነበርና ፡ እንዳይወራ ፡ በጥብቅ ፡ ተከለከለ ። አቤቶ ፡ ኢያሱም ፡ በዚያ ፡ ዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ በሞቱበት ፡ ቀን ፡ ጃንሜዳ ፡ ወጥተው ፡ ጉግስ ፡ ሲጫወቱ ፡ ውለው ፡ ነበር ።

የዐፄ ፡ ምኒልክ ፡ ዕረፍት ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ በየሰው ፡ ሕሊና ፡ ቢታወቅ ፡ በግልጥ ፡ ለማዘንና ፡ ለማልቀስ ፡ ሳይቻል ፡ አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ ከመንግሥት ፡ እስከ ፡ ወጡበት ፡ ቀን ፡ ድረስ ፡ ከመነገር ፡ ተከልክሎና ፡ ተደብቆ ፡ ቁየ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ራስ ፡ ሚካኤል ፡ ግንቦት ፡ ፳፫ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ «ዘሥልጣኑ ፡ ጽሑፍ ፡ ዲበ ፡ መትከፍቱ ፡ ሚካኤል ፡ ንጉሠ ፡ ጽዮን» ፡ ተብለው ፡ የንጉሥነት ፡ ዘውድ ፡ ደፍተው ፡ በወሎና ፡ በትግሬ ፡ በጎንደር ፡ ላይ ፡ ነገሡ ።

በዚህ ፡ በልጅ ፡ ኢያሱ ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡ የዐድዋንና ፡ የሸራን ፡

ግዛት ፡ ደጃች ፡ ገብረ ፡ ሥላሴ ፡ ተሾመው ፡ ሲገዙ ፡ ውስጥ ፡ ውስጡን ፡ ከኢጣሊያ ፡ መንግሥት ፡ ተላልከዋል ፡ የሚሉ ፡ ወራ ፡ ባዲስ ፡ አበባ ፡ ተሰማ ። በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ነገሩን ፡ አጣርቶ ፡ ለመመርመር ፡ ወዳዲስ ፡ አበባ ፡ እንዲመጡ ፡ የሚል ትእዛዝ ፡ ተላልፏቸው ። እርሳቸውም ፡ ወዳዲስ ፡ አበባ ፡ ለመምጣት ፡ ጉዞ ፡ ዝምረው ፡ ሳሉ ፡ በኋላ ፡ ከራስ ፡ ስብሐትና ፡ ከልጃቸው ፡ ከደጃች ፡ አስገዶም ፡ የቁየ ፡ ቂም ፡ ነበራቸውና ፡ እኔ ፡ ወዳዲስ ፡ አበባ ፡ ስሄድ ፡ አገራን ፡ ዐድዋን ፡ ይይዙ ብኛል ፡ ብለው ፡ ሲያመነቱ ፡ ቁይተው ፡ ደጃች ፡ ገብረ ፡ ሥላሴ ፡ ወዳዲስ ፡ አበባ ፡ መምጣትን ፡ ትተው ፡ መሣሪያ ፡ እንዲልክላቸው ፡ ለኤርትራ ፡ አገረ ፡ ገዥ ፡ ላኩበት ። በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የመኳንንቱ ፡ እርስ ፡ በርስ ፡ መዋጋት ፡ ለኢጣሊያ ፡ ጥቅም ፡ የሚሰጥ ፡ ስለ ፡ መሆኑ ፡ ፫ ፡ ሺሕ ፡ ጠመንዣ ፡ በፍጥነት ፡ ላከላቸው ። ይኸውም ፡ ባ፩ ፡ ነፃ ፡ በሆነ ፡ መንግሥት ፡ ውስጥ ፡ ፩ ፡ ሰው ፡ ቢሸፍት ፡ ወይም ፡ መሣሪያ ፡ ቢጠይቅ ፡ መስጠት ፡ የማይገባውን ፡ የዓለምን ፡ ሕግ ፡ ተላልፈው ፡ ይህን ፡ እላይ ፡ የተባለውን ፡ መሣሪያ ፡ ላኩላቸው ፤ እንዲያውም ፡ እንጨምርልካለን ፡ ብለው ፡ ተስፋ ፡ ሰጧቸው ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ደጃች ፡ ገብረ ፡ ሥላሴና ፡ ራስ ፡ ስብሐት ፡ ጦራቸውን ፡ አሰልፈው ፡ ፲፱፻፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በየካቲት ፡ ወር ፡ አጋሜ ፡ ውስጥ ፡ አኮራ ፡ ከሚባለው ፡ ስፍራ ፡ ተጋጥመው ፡ ሲዋጉ ፡ ወዲያው ፡ ደጃዝማች ፡ ገብረ ፡ ሥላሴ ፡ ቀድሞ ፡ በነበራቸውና ፡ አዲስ ፡ ከኢጣሊያ ፡ መንግሥት ፡ በተላከላቸው ፡ መሣሪያ ፡ ድል ፡ አድርገዋቸው ፡ ራስ ፡ ስብሐት ፡ ከልጆቻቸው ፡ ከደጃዝማች ፡ አስገዶምና ፡ ከደጃች ፡ አርአያ ፡ ጋራ ፡ ተገደሉ ።

ከ፮ ፡ ቀን ፡ በኋላ ፡ ደጃዝማች ፡ ሥዩምና ፡ ደጃዝማች ፡ ገብረ ፡ ሥላሴ ፡ ፈረስ ፡ ሜዳ ፡ በሚባል ፡ ስፍራ ፡ ላይ ፡ ተጋጥመው ፡ ሲዋጉ ፡ ራስ ፡ ወልደ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ካዲስ ፡ አበባ ፡ ትእዛዝ ፡ ተላልፎላቸው ፡ ከበጌምድር ፡ ተነሥተው ፡ ጦርነቱን ፡ ለማብረድ ፡ የጦር ፡ ሠራዊታቸውን ፡ ይዘው ፡ ወደ ፡ ዐድዋ ፡ ተጓዙ ። የራስ ፡ ወልደ ፡ ጊዮርጊስንም ፡ መምጣት ፡ ደጃዝማች ፡ ገብረ ፡ ሥላሴ ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ከደጃዝማች ፡ ሥዩም ፡ ጋራ ፡ ጦርነቱን ፡ አቁመው ፡ በሽሽት ፡ ወደ ፡ ኤርትራ ፡ ገቡ ።

ሌካ ፡ ዴይ ፡ ሳቤሊ ፡ የሚባል ፡ ኢጣሊያዊ ፡ እንደ ፡ ጻፈው ፡ ራስ ፡ ወልደ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ከነሠራዊታቸው ፡ እስከ ፡ መረብ ፡ ወሰን ፡ ድረስ ፡ አልፈው ፡ የኤርትራን ፡ ግዛት ፡ አስጨነቁት ፤ ወዲያውም ፡ የደጃዝማች ፡ ገብረ ፡ ሥላሴን ፡ እጅ ፡ አስረክቦኝ ፡ ብለው ፡ ለዋናው ፡ አገረ ፡ ገዥ ፡ ላኩበት ። አገረ ፡ ገዥውም ፡ ላስረክብ ወይስ ፡ ልዋጋ ፡ እያለ ፡ ሲያመነታ ፡ በዚያ ፡ ሰዓት ፡ ኤርትራ ፡ ባሉት ፡

አጣሊያዎች ፡ ላይ ፡ የነበረውን ፡ የጭንቀት ፡ ታላቅነት ፡ ይኸንኑ ፡ ፖሪክ ፡ በስፍራው ፡ የጻፉ ፡ አጣሊያዎች ፡ አስረድተዋል ።

ይልቁንም ፡ የአጣሊያ ፡ መንግሥት ፡ የሊብያን ፡ ግዛት ፡ ወግቶ ፡ ቅኝ ፡ ለማድረግ ፡ ጦርነቱን ፡ ዠምሮ ፡ ጨርሶ ፡ ስላላስገበረ ፡ ያለውን ፡ ጦር ፡ ሁሉ ፡ ወደዚያ ፡ ልኮ ፡ በኤርትራ ፡ የነበረው ፡ ያ፩ ፡ ባታዮ ፡ ወታደር ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ሆነ ፡ ለመቋቋም ፡ አይችሉምና ፡ ኤርትራ ፡ ትወረራለች ፡ በማለት ፡ በጣም ፡ ይሠጋ ፡ ነበር ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ ራስ ፡ ወልደ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ደጃች ፡ ገብረ ፡ ሥላሴን ፡ ፍለጋ ፡ እንጂ ፡ የአጣሊያ ፡ የቅኝ ፡ አገር ፡ ሚኒስትር ፡ ሌሶና ፡ ባ፲፱፻፳፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ እንዳመካኘው ፡ ኤርትራን ፡ ለመውረር ፡ አልነበረም ።

ዳሩ ፡ ግን ፡ ራስ ፡ ወልደ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ከነሠራዊታቸው ፡ በሰፈሩበት ፡ በረሐ አጠገብ ፡ ያለውን ፡ ውሃ ፡ ወታደራቸው ፡ በጠጣ ፡ ጊዜ ፡ ከውሃው ፡ መጥፎነት ፡ የተነሣ ፡ ከወታደራቸው ፡ ብዙ ፡ ሰው ፡ እየታመመ ፡ በሞት ፡ ስላለቀባቸው ፡ በግንቦት ፡ ወር ፡ ወደ ፡ ጎሳ ፡ ወደ ፡ ግዛታቸው ፡ ተመለሱ ። ይኸንንም ፡ ውሃ ፡ ከሚወርድበት ፡ ወገን ፡ ፩ ፡ የአጣሊያ ፡ ሐኪም ፡ ታዞ ፡ ራስ ፡ ወልደ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ከነሠራዊታቸው ፡ ቀን ፡ ሊደርሱ ፡ ሌሊቱን ፡ የሚገድል ፡ መርዝ ፡ በትኖበት ፡ ነበር ፡ ብለው ፡ አሁንም ፡ ያን ፡ ጊዜም ፡ ብዙ ፡ የትግራና ፡ የሐማሴን ፡ ሽማግሌዎች ፡ ይናገራሉ ። ርግጥ ፡ መሆኑ ፡ ግን ፡ አይታወቅም ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ደጃዝማች ፡ ገብረ ፡ ሥላሴ ፡ በኤርትራ ፡ ሲማሩ ፡ አብረው ፡ ካደጓቸው ፡ አጣሊያዎች ፡ ጋራ ፡ ፬ ፡ ዓመት ፡ ያክል ፡ እንደ ፡ ተቀመጡ ፡ በኋላ ፡ ንግሥት ፡ ዘውዲቱ ፡ ዘውድ ፡ በጫኑ ፡ ጊዜ ፡ አማላጅ ፡ ይዘው ፡ ገብተው ፡ ታርቀው ፡ ባዲስ ፡ አበባ ፡ በማዕርግ ፡ ተቀመጡ ።

የልጅ ፡ አያሱ ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ።

ምዕራፍ ፡ ፵፫ ።

የልጅ ፡ አያሱ ፡ መንግሥትና ፡ አካሄዳቸው ፡ -የጀርመን ፡ ፖለቲክ ።

ከዚህ ፡ ቀደም ፡ እንደ ፡ ተባለው ፡ ዐፄ ፡ ምኒልክ ፡ የሞት ፡ ሽታ ፡ በሽተታቸው ፡ ጊዜ ፡ አልጋ ፡ ወራሹ ፡ አያሱ ፡ ነው ፡ ብለው ፡ ለመኳንንቱና ፡ ለሕዝቡ ፡ ስላስታወቁ ፡ ሕዝቡም ፡ ዐፄ ፡ ምኒልክን ፡ ከልቡ ፡ ይወድ ፡ ነበርና ፡ ለልጅ ፡ አያሱ ፡ እንገዛለን ፡ በማለት ፡ የልጅ ፡ አያሱን ፡ አልጋ ፡ ወራሽነት ፡ በደስታ ፡ ተቀበለ ። በኋላ ፡ ግን ፡ ልጅ ፡ አያሱ ፡ ካባታቸው ፡ ከዐፄ ፡ ምኒልክ ፡ የተወለዱት ፡ በሥጋ ፡ እንጂ ፡ በጠባይና ፡ ባስተዋይነት ፡ ስላልተወለዱ ፡ ጠባያቸው ፡ ሁሉ ፡ ከዐፄ ፡ ምኒልክ ፡ ጠባይ ፡ አልመሳሰል ፡ አለ ።

በኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ የማንኛውም ፡ እምነትና ፡ ሥራ ፡ የሚጣልበት ፡ በንጉሡ ፡ ላይ ፡ ስለ ፡ ሆነ ፡ የውጭውንም ፡ የውስጡንም ፡ ፖለቲክ ፡ በመምራት ፡ በኋላቸውና ፡ በፊታቸው ፡ የነበሩት ፡ ነገሥታት ፡ ሌትና ፡ ቀን ፡ ይጨነቁበት ፡ የነበረውን ፡ ችላ ፡ ብለው ፡ የርሳቸው ፡ ጭንቀት ፡ ለሌላ ፡ ጉዳይ ፡ መሆኑን ፡ በዚያ ፡ ጊዜ ፡ የተመለከተ ፡ መኳንንትና ፡ ሕዝብ ፡ ሁሉ ፡ ደስታው ፡ ወደ ፡ ኅዘን ፡ ተለወጠ ።

የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ ሊያደርገውና ፡ ሊፈጽመው ፡ ከሚገባው ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ ነገሮች ፡ ውስጥ ፡ ይበልጣቸዋል ፡ ከዚህ ፡ ቀጥለው ፡ የተመለከቱት ፡ ናቸው ።
፩ ፡ አንድ ፡ ሴት ፡ በሥርዐተ ፡ ተክሊል ፡ አግብቶ ፡ መቀመጥ ።
፪ ፡ ከአብርሃና ፡ ከአጽብሐ ፡ ዠምሮ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ጸንቶ ፡ የኖረውን ፡ የኦርቶዶክስን ፡ ሃይማኖት ፡ ጠብቆ ፡ መኖር ።
፫ ፡ ከመሳፍንት ፡ እስከ ፡ ተራ ፡ ሕዝብ ፡ ያለውን ፡ ማንኛውንም ፡ ዜጋ ፡ ዐቅድ ፡ ባለው ፡ ሕግ ፡ ማስተዳደር ።
፬ ፡ ከቀጣና ፡ ያለሕግ ፡ ከመቅጣት ፡ ታጋሽ ፡ መሆን ።
፭ ፡ በማንኛውም ፡ ረገድ ፡ ለንጉሥነት ፡ የተገባውን ፡ ክብሩን ፡ በስውርም ፡ በግልጽም ፡ መጠበቅ ፡ ነው ።

ልጅ ፡ ኢያሱ ፡ ግን ፡ በነዚህ ፡ እላይ ፡ በተዘረዘሩት ፡ ባንደኛው ፡ እንኳ ፡ የበጎ ፡ ሥራ ፡ ሊይዙ ፡ በፍጹም ፡ አልፈለጉም ።

እቤተ ፡ መንግሥታቸው ፡ ወይም ፡ እቢሯቸው ፡ ውስጥ ፡ ሆነው ፡ የመን ግሥቱን ፡ አስተዳደር ፡ ለማከናወን ፡ ከመድከም ፡ ይልቅ ፡ ሜዳ ፡ እየፈለጉ ፡ የፈረስ ፡ ጉግስ ፡ መጫወትንና ፡ ሰፊ ፡ ጫካ ፡ እየመረጡ ፡ አደን ፡ ማደንን ፡ መረጡ ።

ከዚህ ፡ በቀር ፡ በብዙ ፡ መንገድ ፡ ኢትዮጵያን ፡ በማገልገል ፡ የሸመገሉትን ፡ ያባታቸው ፡ የዐፄ ፡ ምኒልክን ፡ አሸከሮች ፡ በማይገባ ፡ እያዋረዱ ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ የተቀመጡትንም ፡ ሹማምንቶች ፡ ያላንዳች ፡ ምክንያት ፡ ወዳዲስ ፡ አበባ ፡ እየጠሩ ፡ ያጉላሏቸው ፡ ነበር ። ስለዚህ ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ የሥልጣናቸው ፡ ዘመን ፡ እስከ ፡ ፫ ፡ ዓመት ፡ ቢደርስ ፡ ይኸውም ፡ ዘመን ፡ የጥጋብና ፡ የማን ፡ አለብኝ ፡ ጊዜ ፡ ነበር ፡ እንጂ ፡ በዚያ ፡ ሰዓት ፡ ማንም ሰው ፡ ይልቁንም ፡ መኳንንቱ ፡ በሹመታቸው ፡ በትዳራቸው ፡ ወይም ፡ በሚስቶቻቸውና ፡ በሀብታቸው ፡ ላይ ፡ የተረጋገጠ ፡ እምነት ፡ አልነበራቸውም ። እንደዚህ ፡ ያለውም ፡ ጠባይ ፡ በጉልማላነት ፡ ምክንያት ፡ ነው ፡ እንዳይባል ፡ ብዙ ፡ ወጣቶች ፡ ከንደዚህ ፡ ያለው ፡ ጠባይ ፡ ርቀው ፡ የመሪነት ፡ ሥራቸውን ፡ በጥንቃቄ ፡ እየፈጸሙ ፡ ስለሚገኙ ፡ ለልጅ ፡ ኢያሱ ፡ ጥፋት ፡ ማሻሻያ ፡ ጸሓፊ ፡ ሊያገኝላቸው ፡ አይችልም ።

ከሁሉ ፡ ይበልጥ ፡ ልጅ ፡ ኢያሱ ፡ ስሕተት ፡ ሆኖ ፡ የተቁጠረባቸው ፡ በኤውሮፓ ፡ ትልቁ ፡ የዓለም ፡ ጦርነት ፡ ተቀስቅሶ ፡ እንደ ፡ ኤ. ቀ. ካ፲፱፻፲፬ ፡ እስከ ፡ ፲፱፻፲፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (ካ፲፱፻፳ ፡ - ፲፱፻፲፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡) በሚዋጉበት ፡ ጊዜ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ዙሪያ ፡ ሆነው ፡ በወዳጅነትና ፡ በውል ፡ የቁዩትን ፡ መንግሥታት ፡ የነበራቸውን ፡ ጎይል ፡ ሳይገምቱ ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ድል ፡ ከሚሆነው ፡ ከጀርመን ፡ ጋራ ፡ መተባበራቸው ፡ ነው ።

በትልቁ ፡ የዓለም ፡ ጦርነት ፡ ጊዜ ፡ የቱርክ ፡ መንግሥት ፡ ለጀርመን ፡ የጦር ፡ ጓደኛ ፡ በመሆኑ ፡ የጀርመን ፡ መንግሥት ፡ የኢትዮጵያን ፡ መንግሥት ፡ ከቱርክ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ አዛምዶ ፡ የሁለቱን ፡ ጎይል ፡ ከተደገፈ ፡ በኋላ ፡ በሰሜን ፡ አፍሪካ ፡ ያለውን ፡ የጦር ፡ ጓደኞቹን ፡ የእንግሊዝንና ፡ የፈረንሳይን ፡ ግዛት ፡ ለመቀማት ፡ አስቦ ፡ ነበር ፡ ይባላል ።

በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ልጅ ፡ ኢያሱም ፡ ለዚህ ፡ ለጀርመን ፡ መንግሥት ፡ ፖለቲካ ፡ እንደሚስማማው ፡ ወዳጅነታቸውን ፡ በተለይ ፡ ከእስላም ፡ ባላባቶች ፡ ጋራ ፡ አድርገው ፡ ከእስላም ፡ ሴቶችም ፡ ውስጥ ፡ እየመረጡ ፡ በብዙ ፡ ቦታ ፡

ያስቀምጡ ፡ ዠመር ። ይልቁንም ፡ በአውሳው ፡ ባላባት ፡ በደጃዝማች ፡ አቡበከር ፡ ልጅ ፡ በፍቅሯ ፡ ተነድፈው ፡ የመንግሥቱን ፡ ሥራ ፡ በፍጹም ፡ ዘንግተውት ፡ ነበር ፡ ይባላል ። ስለዚህ ፡ ይህንን ፡ ሁሉ ፡ አድራጎታቸውን ፡ የተመለከተ ፡ ከዚያ ጊዜ ፡ ዠመር ፡ ልጅ ፡ ኢያሱ ፡ ወደ ፡ እስላም ፡ ሃይማኖት ፡ ገብተዋል ፡ እያለ ፡ በግልጽ ፡ ያወራባቸው ፡ ዠመር ።

ልጅ ፡ ኢያሱ ፡ ከእስላም ፡ ባላባቶች ፡ መወዳጀት ፡ እንደ ፡ ዠመሩና ፡ የጀርመን ፡ የጦር ፡ ጓደኛ ፡ ለመሆን ፡ ባሰቡ ፡ ጊዜ ፡ መማክርቱና ፡ ጳጳሱ ፡ ርሳቸውን ፡ ከዙፋን ፡ በማውረድ ፡ ፈንታ ፡ ባላባቸው ፡ ተባብረው ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ ጀርመን ፡ ድል ፡ ሆኖ ፡ እንደ ፡ ኤ. ቀ. ፡ ሰኔ ፡ ፳፰ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፲፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የጦር ፡ ጓድ ፡ የነበሩት ፡ መንግሥታት ፡ በአሜሪካኑ ፡ ፕሬዚዳንት ፡ በውድሮው ፡ ዋልሶን ፡ ሰብሳቢነት ፡ በቤርሳይ ፡ ውል ፡ አድርገው ፡ እነታንጋኒካ ፡ እነአያሩሳሌም ፡ ለእንግሊዝ ፡ እነሶርያ ፡ ለፈረንሳይ ፡ መንግሥት ፡ ሲሰጡ ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ነፃነቷን ፡ ጠብቃ ፡ በመኖር ፡ ከነሱ ፡ የበለጠች ፡ ብትሆን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ለጀርመን ፡ ማገዝ ፡ የጦርነቱን ፡ ድል ፡ ካላዘነበለው ፡ በቀር ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ አደጋ ፡ ሳያገኛትና ፡ ሎንዶን ፡ ላይ ፡ የተደረገውም ፡ እ፫ ፡ የመከፈል ፡ ውል ፡ ለመግቢያ ፡ እውነተኛውን ፡ ምክንያት ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ሳያገኝ ፡ አይቀርም ፡ ነበር ።

ልጅ ፡ ኢያሱ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ በተነገረው ፡ ምክንያት ፡ ሁሉ ፡ ለገዥነት ፡ የማይበቁ ፡ ስለ ፡ ሆኑ ፡ ሕዝቡም ፡ መኳንንቱም ፡ ስብሰባ ፡ አድርጎ ፡ ርሳቸው ፡ ሐረር ፡ ባሉበት ፡ ጊዜ ፡ በርሳቸው ፡ ፈንታ ፡ ከዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ በቀጥታ ፡ የሚወለዱት ፡ ወይዘሮ ፡ ዘውዲቱ ፡ እንዲነግሡና ፡ ቀጥሎም ፡ የሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ የራስ ፡ መኰንን ፡ ልጅ ፡ ደጃዝማች ፡ ተፈሪ ፡ ራስ ፡ ተብለው ፡ የኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ አልጋ ፡ ወራሽና ፡ እንደራሴ ፡ እንዲሆኑ ፡ በምክር ፡ ተወሰነ ። ይኸውም ፡ በመስከረም ፡ ፲፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፱ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ በዋናው ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ በነጋሪት ፡ ታውጀ ፡ ከተነገረ ፡ በኋላ ፡ የልጅ ፡ ኢያሱ ፡ መንግሥት ፡ ተፈጸመ ።